

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Basın Birimi

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Tematik Bilgi Notu – Nefret Söylemi

Temmuz 2013

İşbu Tematik Bilgi Notu, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir ve tüm ayrıntıları içermemektedir.

Nefret Söylemi

"...hoşgörü ve tüm insanların eşit haysiyetine saygı; demokratik, çoğulcu bir toplumun temellerini oluşturur. Dolayısıyla, ilkesel olarak bazı demokratik toplumlarda **hoşgörüsüzlük temelinde nefreti yayan, teşvik eden, yücelten ya da gerekçelendiren tüm ifade türlerine karşı yaptırımlar getirmek ve hatta bu ifade türlerini engellemek zorunlu görülebilir...**"

([Erbakan / Türkiye](#), 6 Temmuz 2006 tarihli karar, §56)

Genel İlkeler

[Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin](#) yazarları, **aşırılıkları önlemek** amacıyla demokratik değerler üzerine kurulu bir kurumsal çerçeve oluşturmayı hedeflemişlerdir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), saldırgan ve Sözleşmeye aykırı olduğu düşünülen **çeşitli ifade biçimleri** (ırkçılık, yabancı düşmanlığı, antisemitizm, saldırgan milliyetçilik ve azınlık ve göçmenlere uygulanan ayrımcılık gibi) tespit etmiştir¹.

Ancak, Mahkeme bu tespitlerinde bir yanda **aşırılığa yönelik ciddi ve gerçek bir kışkırtma** ile öte yanda **bireylerin** (gazeteciler ve siyasetçiler dahil) **görüşlerini özgürce ifade etme** ve başkalarını "kızdırma, şok etme ya da rahatsız etme"² **hakları** arasında bir ayırım yapma konusunda daha dikkatli olmuştur.

"Nefret söylemi (hate speech)" ifadesinin genel kabul görmüş, **evrensel bir tanımı bulunmamaktadır**. Mahkeme'nin içtihatları, ifade özgürlüğü (Sözleşme'nin 10. maddesi) ya

¹ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye Devletlere "nefret söylemi" hakkındaki R 97 (20) numaralı [tavsiye kararı](#), Bakan yardımcılarının 607. toplantısında 30 Ekim 1997 tarihinde Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir

² [Handyside / Birleşik Krallık](#), 7 Aralık 1976, § 49.

da toplantı ve dernek kurma özgürlüğüne (11. madde) sağlanan korumadan ayırt edilmesine imkân verecek şekilde "nefret söyleminin" karakterize edilmesini mümkün kılan belirli **parametreler** ortaya koymuştur.

Mahkeme, aşağıda belirtildiği üzere Sözleşmede öngörülen iki yaklaşım sayesinde nefret söylemini koruma dışında tutmaktadır:

- (a) söz konusu ifadelerin nefret söylemine varması ve Sözleşmenin temel değerlerini inkâr etmesi durumunda 17. maddeyi (Hakları kötüye kullanma yasağı)³ uygulamak suretiyle ya da
- (b) 10. maddenin ikinci fıkrası ve 11. madde⁴ de öngörülen kısıtlamaları uygulamak suretiyle (söz konusu ifadelerin nefret söylemi olduğu halde Sözleşmenin temel değerlerini yok etme kapasitesine sahip olmadığı durumlarda bu yaklaşım benimsenmiştir).

İrksal Nefret Söylemi

Vona / Macaristan

9 Temmuz 2013

Dava Roma karşıtı toplanmalar ve bu hareket tarafından organize edilen gösteriler nedeniyle bir derneğin kapatılmasıyla ilgilidir.

Sözleşme'nin 11. maddesi (toplanma ve örgütlenme özgürlüğü) **ihlal edilmemiştir**. Mahkeme, Devletin, bazı kişilerin haklarına karşı ortaya çıkan yeterli miktarda muhtemel önyargıların demokratik bir toplumun dayandığı ve inandığı temel değerlere karşı ağır basması halinde, siyasi partiler gibi derneklere karşı da demokrasiyi korumaya yönelik koruyucu tedbirler alma yetkisinin olduğunu hatırlatmıştır. Bu davada, başvuranın derneği tarafından oluşturulan hareket, Macar Nazi Hareketi'ni (Okve Haç) anımsatan ırksal bir ayırım mesajı ileten gösterilere yol açmıştır. Aslında, Sözleşme kapsamında korunan, bu gibi paramiliter yürüyüşler ancak rahatsız ve hakaret eden ifadelerin, sözü geçen örgütlenmiş tehditkar eylemci grubunun fiziksel mevcudiyetinin ötesine geçmiştir. Hareket tarafından ortaya çıkarılan tehdidi etkin bir şekilde gidermek için tek yol dernek tarafından sağlanan örgütlü birlikteliği ortadan kaldırmaktır.

³ Bu hüküm, kişilerin Sözleşmeyi Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerin yok edilmesini amaçlayan bir etkinliğe girişme ya da eylemde bulunma hakkı verecek şekilde yorumlamasını engellemeyi amaçlamaktadır.

⁴ Ulusal güvenliğin ve kamu güvenliğinin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olan sınırlamalar

Aksu / Türkiye

15 Mart 2012 (Büyük Daire)

Roman kökenli olan başvuran, devlet destekli üç yayının (Romanlar hakkındaki bir kitap ve iki sözlük), Roman karşıtı duyguları yansıtan yorum ve ifadeleri içerdiğini iddia etmiştir.

Sözleşme'nin **14. maddesine** (ayrımcılık yasağı) ilişkin olarak: Mahkeme, 14. madde kapsamındaki ayrımcılığın, herhangi bir nesnel ya da makul dayanak olmaksızın birbirleriyle alakalı olarak benzer durumlarda bulunan insanların farklı muamelelere tabi tutulması olarak anlaşılması gerektiğini yinelemiştir. Ancak, başvuran söz konusu yayınların ayrımcı bir niyet ya da etkisi olduğunu kanıtlayan bir dava oluşturamamıştır. Dolayısıyla başvuranın davası, **farklı muameleyle ilgili olmadığı için** Mahkeme, davayı sadece 8. madde kapsamında incelemeye karar vermiştir.

8. madde kapsamında ihlal bulunmamaktadır (özel ve aile hayatına saygı hakkı): Mahkeme, söz konusu kitap ve sözlüklerde Romanlara hakaret edilmediğine karar vermiştir. Özellikle Türk yetkililerin başvuranın Roman topluluğunun bir üyesi olarak özel hayatına saygı hakkını korumak amacıyla 8. maddeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek için gerekli her türlü önlemi aldığını tespit etmiştir. Bununla birlikte Mahkeme, sözlüklerde "Çingene" sözcüğünün ikinci anlamını ifade etmek üzere seçilen "tamahkar" ifadesinin mecazi olmaktan çok "küçümseyici" ve "aşağılayıcı" olduğundan da bahsetmiştir.

Féret / Belçika

16 Temmuz 2009

Başvuran, Belçika'da kurulmuş bir parti olan Ulusal Cephe (National Front) adlı siyasi partinin başkanı ve Parlamento'da milletvekilidir. Seçim kampanyası süresince, "Belçika'nın İslamlaştırılmasına karşı çıkın," "Düzmece entegrasyon politikasına son verin" ve "Avrupalı olmayan iş arayanları evlerine gönderin" gibi sloganlar içeren çeşitli broşürler dağıtılmıştır. Başvuran, ırk ayrımcılığına kışkırtmadan dolayı mahkûm olmuştur. Kendisi topluluk hizmetiyle cezalandırılmış ve 10 yıllığına milletvekilliğinden mahrum bırakılmıştır. Başvurucu ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, **10. maddenin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkemeye göre, başvuranın ifadelerinin açık bir şekilde özellikle toplumun daha az bilgili üyeleri arasında yabancılara karşı güvensizlik, reddetme ve hatta nefret uyandırma potansiyeline sahip olduğuna karar vermiştir. Başvuran mesajını seçim ortamında dile getirilmiş olması

sebebiyle mesajı daha fazla bir etkiye sahip olmuş ve açık bir şekilde ırksal nefrete tahrike kadar varmıştır. Başvuranın mahkûmiyeti, düzenin sağlanması ve göçmen topluluğun üyeleri olarak adlandırılan kişilerin haklarının korunması amacıyla gerekçelendirilmiştir.

Leroy / Fransa

2 Ekim 2008

Başvuran bir karikatüristtir. 13 Eylül 2011 tarihinde haftalık bir Bask gazetesinde yayınlanan çizimlerinden birinde Dünya Ticaret Merkezine yapılan saldırıyı ele almış ve çizimin altına şu yazıyı yazmıştır: "Hepimiz bunun hayalini kurduk... Ama Hamas gerçekleştirdi." Başvuran, "terörü tasvip etmek" suçundan para cezasına çarptırılmıştır. Başvuran, ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini öne sürmüştür.

Mahkeme, **10. Maddenin ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. Mahkeme, başvuranın söz konusu çalışmasıyla Amerikan emperyalizminin şiddete dayalı şekilde yıkılmasını yücelttiğini, 11 Eylül saldırılarının faillerine manevi desteğini ifade ettiğini, binlerce sivile karşı işlenen şiddet konusunda onaylayıcı ifadelerde bulunduğunu ve mağdurların haysiyetini azalttığını tespit etmiştir. Her ne kadar söz konusu gazetenin baskı sayısı sınırlı olsa da Mahkeme, çizimin yayınlanmasının insanlarda belli bir düzeyde tepkiye yol açtığını ve bunun Bask ülkesinde şiddeti tahrik etme ve kamu düzeni üzerinde açık bir etkiye yol açma kapasitesinin olduğunu gözlemlemiştir.

Jersild / Danimarka

23 Eylül 1994

Gazeteci olan başvuran, Danimarka'daki göçmenler ve etnik gruplar hakkında aşağılayıcı ifadelerde bulunan gençlerin oluşturduğu bir grubun üç üyesiyle, kendilerine "Greenjackets" (Yeşil Ceketliler) adını veren, yapmış olduğu bir televizyon röportajından alıntılar içeren bir belgesel yapmıştır. Başvuran, ırkçı yorumlara yardım ve yataklık etmekten mahkûm edilmiştir. Başvuran, ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, açık bir şekilde ırkçı yorumlarda bulunan "Greenjackets" grubunun üyeleri ile gençlerden oluşan bu grubu ortaya çıkarmak, analiz etmek ve açıklamak ve "toplumda halihazırda büyük kaygılar uyandırmış bir konunun spesifik boyutlarına" değinmek amacıyla olan başvuran arasında bir ayırım yapmıştır. Başvurucu, bütün olarak belgesel, ırkçı görüş ve fikirleri yaymayı değil, bir toplumsal sorun hakkında kamuoyunu bilgilendirmeyi amaçlamıştır. Dolayısıyla Mahkeme, **10. maddenin ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Ayrıca bkz: [Glimmerveen ve Haagenbeek - Hollanda](#), 11 Ekim 1979 tarihli Avrupa İnsan Hakları Komisyonu kararı (bir devletin çıkarlarına en uygun durumun etnik açıdan homojen bir nüfus olduğu inancı üzerine kurulu bir siyasal partiyle ilgili)

Dini nefret söylemi

Hizb Ut-Tahrir ve Diğerleri / Almanya

19 Haziran 2012 (kabul edilebilirlik kararı)

Bu dava, İslami olmayan devletlerin yıkılıp yerlerine İslami Hilafetin kurulmasını savunan bir İslami derneğin faaliyetlerinin Almanya'da yasaklanmasıyla ilgilidir.

Mahkeme, oy çokluğuyla başvurunun **kabul edilemez** olduğunu beyan etmiştir. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 17. maddesi uyarınca (hakları kötüye kullanma yasağı) Sözleşmede belirtilen hakların herhangi birini yok etmeyi amaçlayan bir faaliyete katılma hakkının Sözleşmeden çıkarılamayacağını belirtmiştir. Dolayısıyla söz konusu dernek, 11. maddeye (toplantı ve örgütlenme özgürlüğü) dayanarak faaliyetlerinin yasaklanması hakkında şikayette bulunma hakkına sahip değildir.

Ayrıca bakınız: 14 Mart 2013 tarihli [Kasymakhunov ve Saybatalov / Rusya](#) kararı, §§ 102-114.

Pavel Ivanov / Rusya

20 Şubat 2007 (kabul edilebilirlik kararı)

Başvuran, bir dizi makale yazıp yayınlarak Yahudileri Rusya'da kötülüğün kaynağı olarak göstermiştir. Kendisi, Yahudileri Ruslara karşı entrikalar kurmakla suçlamıştır; ifadelerinin tonu belirgin bir şekilde antisemitiktir. Başvuran etnik, ırksal ve dinsel nefrete teşvikten mahkûm edilmiştir. Bay Ivanov özellikle mahkûmiyetinin birbiriyle çelişen kanıtlara dayandığını ileri sürerek etkin iç hukuk yolu hakkının (Sözleşme'nin 13. maddesi) ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir. Rus mahkemelerini, Yahudilerin bir millet olmadığı şeklindeki iddiasını kanıtlayacağını düşündüğü bir uzman raporu talep etmemekle eleştirmiştir. Ayrıca, 14. maddeye dayanarak (ayrımcılık yasağı) dini inançları dolayısıyla kendisinin ayrımcılığa uğradığını da iddia etmiştir.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** olduğunu beyan etmiştir. Mahkeme, başvuranın özünde 10. madde kapsamında sahip olduğu ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğinden

şikayet ettiğini tespit etmiştir. Mahkeme yayınlarında "Yahudilere karşı nefreti teşvik etmeyi" amaçlayan ve belirli bir etnik gruba karşı şiddeti savunan başvuranın 10. madde kapsamında koruma talep edemeyeceği görüşünü benimsemiştir.

Norwood / Birleşik Krallık

16 Kasım 2004 (kabul edilebilirlik kararı)

Başvuran, kendisinin üye olduğu İngiliz Ulusal Partisi tarafından kendisine verilen ve İkiz Kuleleri alevler içinde gösteren bir posteri penceresine asmıştır. Resmin altında "İslam, Britanya'dan dışarı - Britanya Halkını koruyun" yazısı yer almaktaydı. Sonuç olarak bir dini gruba karşı ağır düşmanlıktan dolayı mahkûm olmuştur. Başvuran bu arada ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** olduğunu beyan etmiştir. Mahkeme, söz konusu şekilde bir dini gruba karşı genel ve öfkeli bir saldırının ve söz konusu grubun bir bütün olarak son derece ağır bir terörizm eylemiyle ilişkilendirilmesinin başta hoşgörü, toplumsal barış ve ayrımcılıktan kaçınma gibi Sözleşmenin beyan etmiş olup güvence altına aldığı değerlerle bağdaşmaz olduğunu tespit ederek başvuranın 10. madde (ifade özgürlüğü) kapsamında koruma talep edemeyeceğini tespit etmiştir.

Gündüz / Türkiye

4 Aralık 2003

Başvuran kendi iddiasına göre bir İslami tarikatın üyesidir. Gece televizyonda yayınlanan bir tartışma programında demokrasi hakkında son derece eleştirel konuşmuş, çağdaş laik kurumları "dinsiz" olarak nitelemiş ve laik ve demokratik ilkeleri yoğun şekilde tenkit etmiş ve açık bir şekilde Şeriat kanunların uygulanması çağrısında bulunmuştur. Bir dine ya da mezhebe mensubiyet temelinde halkı alenen nefret ve düşmanlığa kışkırtmaktan mahkûm edilmiştir. Başvuran, ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, başvuranın kamuoyunun hâlihazırda aşına olduğu tarikatın aşırıya giden görüşlerini temsil ettiğini ve halkın önünde canlı bir tartışmaya aktif bir şekilde katıldığını belirtmiştir. Bu çoğulcu tartışma, tarikatının ve demokratik değerlerin İslam'ın anlayışıyla bağdaşmaz olduğu düşüncesi de dahil olmak bu tarikatın alışılmışın dışındaki görüşlerini kamuoyuna sunma amacı gütmekteydi. Bu konu, Türk medyasında kapsamlı bir tartışma konusu olmuş ve kamu yararı ile ilgilidir. Mahkeme, başvuranın ifadelerinin, şiddete çağrı ya da dini hoşgörüsüzlük temelinde "nefret söylemi" olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varmıştır. Mahkeme, **10. maddenin (ifade özgürlüğü) ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Ayrıca bakınız: *W.P. ve Diğerleri / Polonya (başvuru no. 42264/98)*, 2 Eylül 2004 tarihli kabul edilebilirlik kararı

Cinsel Yönelimle ilgili Nefret Söylemi

Vejdeland ve Diğerleri / İsveç

9 Şubat 2012

Dava, başvuranların lisede dağıttıkları yaklaşık 100 adet el ilanının mahkemeler tarafından eşcinsellere ilişkin saldırgan ifadeler içermesi nedeniyle, mahkûm edilmeleri ile ilgilidir. Başvuranlar Ulusal Gençlik adında bir örgütün hazırladığı ilanları öğrencilerin dolaplarının içine ve üzerine koymak suretiyle dağıtmışlardı. El ilanındaki ifadeler özellikle eşcinselliğin "sapkın bir cinsel eğilim" olduğu ve "toplumun özü üzerinde ahlaken yıkıcı bir etkiye sahip olduğu" ve HIV ve AIDS' in yayılmasından sorumlu olduğu şeklinde suçlamalar içermekteydi. Başvuranlar, bir grup olarak eşcinsellere hakaret etme amacıyla olmadıklarını savunmuşlar ve eylemlerinin amacının, İsveç okullarındaki eğitimin nesnellikten uzak olduğu konusunda bir tartışma başlatmak olduğunu ifade etmişlerdir.

Mahkeme, başvuranların ifadelerinin, nefret dolu eylemlere doğrudan bir çağrı olmasa dahi ciddi ve önyargılı suçlamalar içerdiğini tespit etmiştir. Mahkeme, cinsel yönelim temelinde yapılan ayrımcılığın, "ırk, köken ya da renk" temelinde yapılan ayrımcılık kadar ciddi olduğunu vurgulamıştır. Mahkeme, İsveç makamlarının makul bir şekilde başkalarının itibar ve haklarını koruma amacıyla demokratik bir toplumda gerekli şekilde başvuranların ifade özgürlüğü hakkını kullanmalarına müdahalesini dikkate alarak Sözleşme'nin 10. maddesinin (ifade özgürlüğü) **ihlal edilmediği** sonucuna varmıştır.

İnkarcılık

Garaudy / Fransa

24 Haziran 2003 (kabul edilebilirlik kararı)

İsrail, Mitler ve Terör (Les Mythes fondateurs de la politique israélienne) adlı kitabın yazarı olan başvuran, insanlığa karşı suçların varlığını reddetme, bir grubun -bu durumda, Yahudi

toplumu- alenen kötülenmesi ve ırksal nefrete teşvik suçlarından mahkum edilmiştir. Kendisi, ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

Başvuru **kabul edilemez** olarak beyan edilmiştir. Mahkeme, başvuranın ifadelerinin içeriğinin Yahudi soykırımının reddine vardığını değerlendirerek "insanlığa karşı suçların reddinin, Yahudilerin ırksal olarak aşağılanması ve onlara karşı nefreti kışkırtmanın en ciddi biçimlerinden biri" olduğuna işaret etmiştir. Açık bir şekilde ortaya konulmuş tarihsel olayların varlığının inkâr edilmesi, bilimsel ya da tarihsel araştırma oluşturmamaktadır; asıl amaç, Nasyonal Sosyalist rejimi geri döndürmek ve mağdurların kendilerini tarihi çarpıtmakla suçlamaktır. Bu tür eylemler, Sözleşmenin savunduğu temel değerlere açık biçimde aykırı olduğu için Mahkeme 17. maddeyi (hakların kötüye kullanılması yasağı) uygulamış ve başvuranın 10. maddeden (ifade özgürlüğü) yararlanamayacağına hükmetmiştir.

Lehideux ve Isorni / Fransa

23 Eylül 1998

Başvuranlar, günlük gazete olan Le Monde gazetesinde yayınlanan bir yazı yazmış ve bu yazılarında Marshal Pétain'i iyi bir açıdan göstermiş ve Pétain'in Nazi rejimiyle işbirliği politikasını gizlemişlerdir. Bu yazının sonunda okuyucular Marshal Pétain'in hatırasını savunmak, davasının yeniden açılmasını sağlamak, Pétain'i ölüm cezasına mahkum eden 1945 tarihli mahkeme kararının ve medeni haklardan mahrum bırakılmasının iptalini sağlamak ve Pétain'in eski haline iadesini mümkün kılmak üzere kurulmuş olan iki derneğe yazı yazmaya davet edilmişlerdir. Direnişin Eski Üyeleri Ulusal Derneği (National Association of Former Members of Resistance) tarafından yapılan başvuru sonrasında iki yazar, alenen savaş suçlarını ve düşmanla işbirliği suçlarını savunmaktan mahkûm edilmişlerdir. Başvuranlar, ifade özgürlüğü haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

Mahkeme, **10. maddenin (ifade özgürlüğü) ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, yazarlar söz konusu metni kendi adlarına değil, yasal olarak kurulmuş iki dernek namına yazdıkları ve söz konusu şahıs kadar Nazi yanlısı politikaları övmedikleri için yazının tartışmalı olsa bile inkârcı olarak düşünülmemeyeceğini değerlendirmiştir. Son olarak, Mahkeme yazıda bahsi geçen olayların 40 yılı aşkın bir süre önce meydana geldiğini ve "zaman aşımı dolayısıyla bu tür ifadeler günümüzde gösterilecek sertliğin on-yirmi yıl öncesinde gösterilecek sertlik kadar güçlü olması gerekmediğini" kaydetmiştir.

Ayrıca bakınız: [Honsik / Avusturya](#), 18 Ekim 1995 tarihli Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun kararı (Nasyonal Sosyalizm idaresi altında toplama kamplarındaki gaz

odalarında soykırım suçu işlendiğini inkâr eden yayına ilişkin); [Marais / Fransa](#), 24 Haziran 1996 tarihli Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun kararı ("iddia edilen gaz odalarında imhanın" bilimsel olarak imkânsız olduğunu göstermeyi amaçlayan bir dergi yazısı).

Totaliter doktrin temelli söylem

İslami köktencilik

[Refah Partisi ve Diğerleri / Türkiye](#)

13 Şubat 2003 (Büyük Daire)

1998 yılında Refah Partisi, "laiklik karşıtı eylemlerin merkezi" olduğu gerekçesiyle kapatılmış ve parti başkanları ve üyelerinin birtakım eylemleri ve ifadeleri partinin bazı hedeflerinin, Şeriat kanunlarının getirilmesi ve teokratik bir rejim kurulması gibi, demokratik bir toplumun gereklilikleriyle bağdaşmadığını göstermiştir.

Mahkeme, Refah Partisinin eylem ve ifadelerinin, Şeriat temelli bir rejim kurma şeklinde uzun yıllardan beri devam eden bir politikası olduğunu ve partinin bu yolda şiddet kullanımını da hariç tutmadığını tespit etmiştir. Mahkeme'nin bakış açısına göre, Refah Partisinin planlarını eyleme dökmek için bulduğu fırsatlar, demokrasi açısından yakın bir tehlike oluşturmuş ve partinin kapatılmasını gerekçelendirmiştir. Mahkeme, Sözleşme'nin **11. maddesinin** (toplanma ve örgütlenme özgürlüğü) **ihlal edilmediği** sonucuna varmıştır.

Mahkeme prensip olarak, totaliter doktrinlerden esinlenen ya da demokratik düzene tehdit oluşturan fikirleri ifade eden ve totaliter bir rejimi yeniden canlandırmaya yönelik eğilimi olan başvuruları Sözleşmenin değerlerine aykırı oldukları gerekçesiyle kabul edilemez ilan edecektir.

(Neo-)Nazizm; *Nasyonal Sosyalizm*: [Almanya Komünist Partisi / Almanya Federal Cumhuriyeti](#), 20 Temmuz 1957 tarihli Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun kararı, başvuru no. 250/57; [B.H; M.W; H.P; G.K.](#) /Avusturya, 12 Ekim 1989 tarihli Komisyon kararı, no. 12774/87, 12.10.1989.

Milliyetçilik (Kürt) : Medya [FM Reha Radyo ve İletişim Hizmetleri A.Ş. / Türkiye](#) , 14 Kasım 2006 tarihli kabul edilebilirlik kararı.

Siyasal söylem

Otegi Mondragon / İspanya

15 Mart 2011

Solcu Bask ayrılıkçı meclis grubunun sözcüsü olan başvuran bir basın toplantısı sırasında bir Bask gazetesinin (ETA ile bağlantısı olduğu gerekçesiyle) kapatılmasına ve polis operasyonu sırasında tutuklanan kişilerin uğradığı iddia edilen kötü muameleye göndermede bulunmuştur. Konuşmasında İspanya Kralına "İspanyol silahlı kuvvetlerinin yüce başkanı, başka bir ifadeyle işkencecileri komuta eden, işkenceyi savunan ve monarşik rejimini işkence ve şiddet yoluyla insanlarımızı dayatan kişi" olarak seslenmiştir. Başvuran, Krala karşı ağır hakaret suçundan hapis cezası almıştır. Kendisi, ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, söz konusu ifadelerin Krala karşı kişisel bir saldırı olmadığını ve Kralın kişisel yaşamı ya da kişisel onurunu ilgilendirmediği tespitini yapmıştır. Söz konusu ifadeler sadece Kralın, devletin ve başvurana göre gazete editörlerine işkencede bulunan güvenlik kuvvetlerinin başı ve sembolü olarak kurumsal sorumluluğuna ilişkindir. Mahkeme, ayrıca başvuranın siyasal açıklamalarının, İspanyol güvenlik kuvvetlerinin terörle mücadelede işkence yapıp yapmadıkları konusunda daha geniş katılımlı bir toplumsal tartışmaya katkıda bulunduğunu ve dolayısıyla da toplum menfaatine dair bir konuya ilişkin olduğunu kaydetmiştir. Sonuç olarak Mahkeme, **10. maddenin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Faruk Temel / Türkiye

1 Şubat 2011

Yasal bir siyasal partinin başkanı olan Faruk Temel, partisinin bir toplantısı sırasında basın mensuplarına verdiği beyanatında Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'a müdahalesini ve bir terör örgütü liderinin hücre hapsinde tutulmasını eleştirmiştir. Ayrıca polis nezaretine alınan kişilerin ortadan kaybolmasını da eleştirmiştir. Konuşmasının ardından başvuran, alenen şiddet ve diğer terör yöntemlerinin kullanımını savunduğu gerekçesiyle propaganda yapmaktan mahkûm olmuştur. Kendisi, ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini savunmuştur.

Mahkeme, **10. maddenin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğini** tespit etmiştir. Mahkeme, başvuranın siyasal bir aktör ve muhalefetteki bir siyasal partinin bir üyesi olarak konuştuğunu

ve toplumda genel ilgi gören birtakım konularda partisinin görüşlerini sunduğunu kaydetmiştir. Mahkeme, başvuranın konuşmasının genel hatlarıyla başkalarını şiddet kullanımı, silahlı direniş ya da isyana kışkırtmadığı ve nefret söylemine varmadığı görüşünü benimsemiştir.

Ayrıca bkz: [Erbakan / Türkiye](#), 6 Temmuz 2006 tarihli karar (siyasal yoldan halkı açık bir şekilde dini, ırksal ve bölgesel farklılıklar temelinde nefret ve düşmanlığa kışkırtmak ile ilgilidir).

Anayasaya aykırı/milliyetçi nefret söylemi

Derdest Dava

Beleri ve Diğerleri / Arnavutluk (no.39468 / 09)

31 Mayıs 2010 tarihinde Arnavutluk Hükümetine tebliğ edilmiştir.

Başvuranlar, Arnavutluk'ta Yunanca konuşan bir azınlığa mensup olduklarını iddia etmektedirler. 2003 yerel seçimleri sırasında adaylardan birine destek vermek amacıyla Yunan bayrakları taşıyıp slogan atarak gösteride bulunmuşlardır. Arnavutluk makamları tarafından, milliyetçi nefreti kışkırtma ve Devleti ve sembollerini aşağılama suçlarından haklarında dava açılmıştır. Başvuranlar ifade özgürlüğü haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

Dink / Türkiye

14 Eylül 2010

Ermeni kökenli Türk gazeteci Fırat (Hrant) Dink, Ermeni kökenli Türk yurttaşlarının kimliği hakkında birtakım makaleler yayınlamıştır. Özellikle Ermenilerin 1915 soykırımının mağdurları olarak konularının tanımlanması konusunda takıntılı oldukları, ama Türklerin bu ihtiyaca karşı duyarsız kaldıklarını, bunun da Ermenilerin çektiği travmaları açıkladığını iddia etmiştir. Ayrıca Ermeni diasporasının ülkeyle bağlarının güçlendirilip daha sağlıklı bir Ermeni kimliği oluşturulması gerektiği fikrini de dile getirmiştir. Bay Dink'in ifadeleri, aşırı milliyetçi gruplar arasında hızla yayılan bir tepki oluşturmuştur. "Türklüğü" (Türk kimliğini) aşağılamaktan suçlu bulunmuştur. Yaklaşık bir buçuk yıl sonra aşırı milliyetçiler tarafından

öldürülmüştür. Ölümünden sonra ailesinin yaptığı başvuruda yer alan şikâyetler arasında ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiği iddiası da yer almıştır.

Mahkeme, **10. maddenin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğini** tespit etmiştir. Mahkeme, temel olarak Türk mercilerinin Bay Dink'in hayatını koruma konusunda yetersiz kaldığını tespit etmiştir. Kendisinin ifadelerine bakılacak olursa bir gazeteci sıfatıyla genel olarak toplumda ilgi gören bir konuda yazı yazıp tarihi bir olguyu ortaya koymaya çalışmıştır. Mahkeme, Bay Dink'in Türk Devletinin Ermeni soykırımını kabul etmemesine yönelik eleştirileri nedeniyle Türk yargı organlarının kendisine karşı suçlamalarda bulunmak suretiyle Bay Dink'i dolaylı olarak cezalandırdığını ve böylelikle Bay Dink'in ifade özgürlüğü hakkını ihlal ettiğini kaydetmiştir.

Yurttaş Birliği “Radko” & Paunkovski / “Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti”

15 Ocak 2009

Resmi olarak tescil edilmiş olan ve (60 yıldan fazla Makedonya Kurtuluş Hareketinin liderliğini yapmış olan) Ivan Mihajlov-Radko'nun adını alan "Radko" isimli bir yurttaş birliği daha sonra "Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti" yetkilileri tarafından feshedilmiştir. Yetkililer, Birliğin Makedonyalıların Bulgar kökenleri konusunda faşist fikirler savunmak suretiyle Makedonyalıların kimliğini inkar ettiğini değerlendirmiştir. Bunun da anayasal düzene aykırı olduğu ve milliyetçi ya da dini nefret ve hoşgörüsüzlüğü teşvik edeceği düşünülmüştür. Birlik ve başkanı Bay Paunkovski örgütlenme özgürlüğü haklarının ihlal edildiğine dair şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, **11. maddenin** (toplama ve örgütlenme) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, derneğin adının nüfusun çoğunluğu tarafından olumsuz şekilde algılanan bir şahsiyetten alınmasının tek başına kamu düzenine karşı açık ve yakın tehlike olarak değerlendirilemeyeceğini ve dolayısıyla bunun Birliğin kapatılmasına bir gerekçe olarak kabul edilemeyeceği görüşündedir. Ayrıca Birliğin, düşmanlığı savunduğunu ya da anayasal düzeni yıkma imkânı olan şiddete dayalı yöntem ya da yöntemlerin kullanılmasını amaçladığını gösteren herhangi bir kanıt da mevcut değildir. Birliğin ülke tarihine ilişkin yorumunun birçok kişiyi şok etme potansiyeli taşıdığını kabul etmekle birlikte Mahkeme, bunun demokrasinin kurallarına karşı bir saldırıya ya da şiddetin alenen savunulmasına varmadığını ve Birliğin kapatılmaması gerektiğini değerlendirmiştir.

Sürek / Türkiye (no.1)

8 Temmuz 1999 (Büyük Daire)

Başvuran, Türkiye'nin güneydoğusunda yetkililerin askeri eylemlerini şiddetle kınayan ve onları bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi veren Kürtleri acımasızca bastırmakla suçlayan iki okur mektubunu yayınlayan haftalık bir derginin sahibidir. Başvuran, "Devletin bölünmezliğine karşı propaganda yapmaktan ve insanları kin ve düşmanlığa sevk etmek" suçundan mahkûm olmuştur. Kendisi, ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğinden şikayetçi olmuştur.

Mahkeme, **10. maddenin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, suç konusu mektupların kanlı bir intikam çağrısına vardığını ve mektuplardan birinin kişilerin adlarını açıkça vererek bunlara karşı nefreti kışkırttığını ve bu kişileri fiziksel şiddet riskine maruz bıraktığını tespit etmiştir. Başvuran, mektuplarda ifade edilen görüşlerle kendini şahsen ilişkilendirmese de bu mektupların yazarlarına şiddet ve nefreti tahrik etmelerine yarayan bir araç sağlamıştır. Mahkeme, derginin sahibi olarak bilgilerin toplanması ve halka yayılması bağlamında derginin yayın ve gazetecilik personelinin üstlendiği "görev ve sorumluluklara" dolaylı olarak tabi olduğunu ve bu sorumlulukların çatışma ve gerginlik durumlarında daha büyük önem arz ettiğini göz önünde bulundurmuştur.

Ayrıca bakınız:

Partidul Comunistilor (Nepeceristi) ve Ungureanu / Romanya, 03.02.2005 – Komünist doktrin temelinde Devlet kurma tehlikesi gerekçesiyle bir siyasal partiyi özel sicile kaydetmemeye ilgilidir.

Stankov ve Birleşik Makedonya Örgütü Ilinden / Bulgaristan, no. 29221/95 ve 29225/95, 02.10.2001 – toplantıları kamu düzenine olası bir tehdit oluşturduğu gerekçesiyle bir partinin toplantı yasağıyla ve sonradan anayasal düzene aykırı ilan edilip ve kapatılmasıyla ilgilidir.

Sidiropoulos ve Diğerleri / Yunanistan, 10.07.1998 – kurulduktan sonra ülkenin toprak bütünlüğü, ulusal güvenlik ve kamu düzenini sarsmaya yönelik faaliyetlerde bulunabileceği gerekçesiyle bir derneğin tescil edilmesine izin verilmemesiyle ilgilidir.

Ek okuma

Diğerleri arasında bakınız:

- 30 Ekim 1997 tarihli Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin "nefret söylemi" hakkındaki **R 97 (20) numaralı Tavsiye Kararı**

- Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonunun (ECRI) ırkçılık ve ırk ayrımcılığıyla mücadeleyle yönelik ulusal mevzuat hakkındaki [7 numaralı Genel Politika Tavsiye Kararı, 13 Aralık 2002](#)
- 29 Haziran 2007 tarihli Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin dinleri dolayısıyla kişilere karşı işlenen kutsal değerlere hakaret, dini hareketler ve nefret söylemi hakkındaki [1805 \(2007\) numaralı Tavsiye Kararı](#),
- Venedik Komisyonu'nun, "ifade özgürlüğü ve din özgürlüğü arasındaki ilişki üzerine rapor hazırlaması: kutsal değerlere hakaretin mevzuatı ve takibi, dini hakaretler ve dini nefrete tahrik konusundaki", [406/2006 numaralı çalışması](#), CDL-AD(2008)026, 23 Ekim 2008
- Nefret Söylemi hakkında kitapçık, Strazburg, Avrupa Konseyi Yayını, 2009
- İnsan Hakları Sorunu Komiseri [tartışma belgesi](#): Etnik gazetecilik ve insan hakları, doc. CommDH (2011)40, 8 Kasım 2011
- 2002 yılının Kasım ayında Budapeşte'de Avrupa Konseyi tarafından düzenlenmiş "[Nefret Söylemi ile Mücadele Konferansı](#)"nın internet sayfası

Basın İrtibat:

Tel: +33 (0)3 90 21 42 08